LATVIJAS NACIONĀLAIS
SIMFONISKAIS ORĶESTRIS

SIBĒLIUSA PIRMĀ UN RAHMAŅINOVA OTRAIS

SIBELIUS' FIRST AND RACHMANINOFF'S SECOND

2022. gada 14. un 15. janvārī Lielajā ģildē

ANTONS ĻAHOVSKIS — klavieres | piano

Diriģents | Conductor
TARMO PELTOKOSKI

14. janvāra koncerts tiešraidē Latvijas Radio 3 "Klasika" un www.lnso.lv

I DAĻA | PART I

RIHARDS VĀGNERS (*Wagner*, 1813–1883)
Uvertīra operai "Tannheizers" (1845)

15 min.

SERGEJS RAHMAŅINOVS (*Rachmaninoff*, 1873–1943)
Otrais koncerts klavierēm un orķestrim dominorā op. 18 (1901)

I. *Moderato*
II. *Adagio sostenuto*
III. *Allegro scherzando*

35–40 min.

II DAĻA | PART II

ŽANS SIBĒLIUSS (*Sibelius*, 1865–1957)
Pirmā simfonija miminorā op. 39 (1898–1899)

I. *Andante ma non troppo — Allegro energico*
II. *Andante (ma non troppo lento)*
III. *Scherzo: Allegro*
IV. *Finale (Quasi una fantasia): Andante — Allegro molto — Andante assai — Allegro molto come prima — Andante (ma non troppo)*

40 min.

Kultūras ministrija
VALSTS KULTŪRKAPITĀLA FONDS
Garage demokrātiskās mākslas bārs
NEIBURGS
ir
DELFI
3 Latvijas Radio Klasika
EuroPark
MŪZIKAS SAULE

VĀGNERS

Operu "Tannheizers" Rihards Vāgners komponē laikā, kad viņam nedaudz pāri trīsdesmit.

Operas pamatā ir divas viduslaiku leģendas — stāsts par krustakaru varoni Tannheizeru no Frankonijas un atbalsis no meistardziedoņu sacensībām Vartburgā. Libretu rakstīja pats komponists, vispirms skicējot to prozā un pēc tam pārveidojot dzejas valodā. Operas komponēšana ilga no 1843. gada rudens līdz 1844. gada decembrim, savukārt uvertīra tapa 1845. gada janvārī. Operas pirmizrāde Drēzdenē bija neveiksme titulvaroņa vokālās mazspējas dēļ, savukārt mazliet pārveidotās t. s. Parīzes versijas pirmizrādīšana 1861. gadā izgāzās politisku intrigu rezultātā.

Uvertīras pamatā ir populārais Svētceļnieku koris, un šim svinīgajam sakrālajam korālim seko stīginstrumentu pasāžas, priekšvēstot baudas, ko titulvaronim varētu dāvāt daiļā un dāsnā Venēra.

RAHMAŅINOVS

Sergejs Rahmaņinovs ir viens no pēdējiem un izcilākajiem krievu romantisma laikmeta pārstāvjiem. Būdams Čaikovska apbrīnotājs (profesionālās simpātijas bija abpusējas), Rahmaņinovs atšķirībā no sava vienaudža Skrjabina vai desmit gadu vēlāk dzimušā Stravinska netiecas kļūt par jaunu pasauļu atklājēju. Viņš nodzīvo līdz 20. gadsimta vidum un tā arī nemaina attieksmi pret ierasti romantisko skaņuvalodu, kas tomēr uzskatāma par jaunas kvalitātes vērtību, ja salīdzinām ar 19. gadsimta krievu komponistu devumu.

Rahmaņinovu nereti uzskata par salonmūzikas komponistu, un tā gan ir alošanās. Šī paskarbā, atturīgā vīra mūzikā ik taktī ir dziļš saturiskums, viņa orķestra rakstības meistarība un spēja izvērst skanisko domu īsti krieviskā bezgalīgumā ir apbrīnojama. Svarīgi atgādināt, ka Rahmaņinovs bija savas paaudzes ievērojamākais koncertpianists, par kura meistarību var pārliecināties ierakstos, kas saglabājušies.

Sergejs Rahmaņinovs mācījās mūziku Sanktpēterburgas un Maskavas konservatorijā, viņa kompozīcijas pasniedzēji bija Antons Arenskis un Sergejs Taņejevs. Rahmaņinovs absolvēja konservatoriju deviņpadsmit gadu vecumā ar zelta medaļu klavierspēlē un kompozīcijā, viņa diplomdarbs bija viencēliena opera "Aļeko". Sekoja skolotāja darbs Maskavas Marijas sieviešu skolā, kā arī viena sezona diriģenta ampluā Mamontova operā. 1897. gada martā notika

Pirmās simfonijas pirmatskaņojums, diemžēl simfonija absolūti izgāzās – daļa vērtētāju iemeslu atrada mūzikā, daļa – atskaņojumā, kuru, kā stāsta, pilnīgi bezjūtīgi un neieinteresēti vadījis Aleksandrs Glazunovs. Pie panākumiem pieradušajam jaunietim tas ir milzīgs trieciens; kroni visam uzliek Cēzara Kiī recenzija, kurā Rahmaņinovam, neapšaubot viņa lielo talantu, novēlēta vieta elles konservatorijas priekšpulkos.

Rahmaņinova Otrais klavierkoncerts ir apliecinājums tam, kā komponistam izdevās atgūties no depresijas, kas pārņēma viņu pēc 1897. gada marta. Turpmākajos trijos gados pēc šī notikuma Rahmaņinovs nošpapīram pieskārās tikai izretis. Komponēšanas vietā viņa dzīvi un domas aizņēma sekmīga operdiriģenta karjera. 1899. gadā Rahmaņinovs ar panākumiem debitēja Londonā, pēc atgriešanās ar sajūsmu tika uzņemta operas "Aļeko" Sanktpēterburgas pirmizrāde (ar Fjodoru Šaļapinu titullomā), tomēr vēlme sacerēt ko jaunu neatgriezās. Radošas domas nesekmēja arī draugu noorganizētā Rahmaņinova vizīte pie Ļeva Tolstoja, kurš par kādu komponista nospēlētu miniatūru vaicājis, vai tad šāda mūzika kādam vispār esot vajadzīga?!

Palīdzība nāca no slavenā psihoterapeita Nikolaja Dāla, kurš tik veiksmīgi tika galā ar Rahmaņinova depresiju, ka komponists veltīja Dālam Otro klavierkoncertu, ko komponēja neilgi pēc ārstēšanas kursa beigām. Ārstēšanā ietilpa gan hipnozes seansi, gan sarunas, – Nikolajs Dāls kā amatiermūziķis labi orientējies mūzikā un vispār bijis augstas kultūras pazinējs un piekritējs.

Līdzēja arī komponista draugu atbalsts un viņu noorganizētais ceļojums uz Itāliju. Pēc atgriešanās no Eiropas dienvidiem 1900. gada rudenī tapa lielākā daļa mūzikas, decembrī notika koncerta otrās un trešās daļas pirmatskaņojums, un gūtie panākumi iedrošināja komponistu sacerēt arī koncerta pirmo daļu. Visa koncerta pirmatskaņojums notika 1901. gada 27. oktobrī (pēc vecā stila) ar autoru pie klavierēm, diriģēja viņa brālēns Aleksandrs Ziloti.

SIBĒLIUSS

Žanam Sibēliusam savulaik bija vērā ņemama loma Somijas neatkarības ceļā. 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā Krievijas cara cenzūra nepieļāva ne mazāko nacionālisma izpausmi, vārds 'Somija' bija bezmaz tabu, un simfonisko poēmu "Somija" esot pat nācies reiz atskaņot ar neitrālo nosaukumu "Impromts". 19. gadsimtā Somija bija pusautonoms Krievijas apgabals, taču joprojām varēja spēcīgi just arī kādreizējo Somijas atrašanos Zviedrijas paspārnē. Zviedru valoda bija augstāko aprindu valoda, Sibēliusa tēvs nemācēja runāt somiski, un pats Sibēliuss apguva somu mēli kā otro valodu. Tomēr Somijas neatkarības idejas Sibēliusam bija tuvas. Viņa Otrā simfonija kļuva par nacionālās atbrīvošanās kustības simbolu.

Liela nozīme Sibēliusa radošās iztēles raisīšanā bija nacionālajam eposam "Kalevala", ko 19. gadsimta pirmajās desmitgadēs sarakstīja ārsts, filologs un folklorists Eliass Lennrūts. Sibēliuss saka: ""Kalevala" manām ausīm ir tīra mūzika — tēma un variācijas. Stāsti, kas tajā pausti, mazāk svarīgi, nekā pati uzburtā gaisotne." Ir arī ticams, ka Sibēliusam bijusi izdevība klausīties kādas tautas dziedātājas, kas vēl saglabājušas rūnu dziedājumu tradīciju. Ir mūzikas vēsturnieki, kas šo dziedājumu daudzos atkārtojumus ar minimālām variācijām saklausa Sibēliusa simfoniskajā domāšanā.

Žans Sibēliuss nodzīvoja ļoti garu mūžu un nomira 91 gada vecumā. Beidzamos 30 gadus viņš vairs nekomponēja. Ir stāsts par hipotētisku Astoto simfoniju, ko meistars, iespējams, ļoti ilgi rakstīja, taču, pat ja tiešām rakstīja, tad pats arī iznīcināja. Kopš 20. gadsimta sākuma, tātad kopš apmēram 40 gadu vecuma Sibēliusa pamatdzīves vieta bija villa Ainola — uz ziemeļiem no Helsinkiem, samērā netālu no galvaspilsētas, tomēr pietiekami dziļi mežu ielokos, lai Sibēliuss varētu justies drošs savā patvērumā kopā ar sievu Aino, kurai par godu nosaukta šī villa, fragmentāru saskari ar ārpasauli, neskaitāmiem apmeklētājiem, daudziem mazbērniem un dziļām alkām pēc dabas, kas viņam deva, iespējams, spēcīgāko iedvesmu.

Dāvis Eņģelis par Pirmo simfoniju žurnālā "Mūzikas Saule" raksta:

"Pirmo simfoniju Sibēliuss uzrakstīja 33 gadu vecumā. No pārējām tā atšķiras ar elegantu balansu starp uzkrāto pieredzi un darbā saklausāmu jauneklīgu enerģiskumu, domu un sajūtu draiskumu (piemēram, flautas virs arfas ostinato pirmajā daļā, savukārt trešā daļa *Scherzo* ir rotaļīga). Tiesa, simfonija ir minora skaņkārtā, bet arī pēdējā dramatiskā kadence izklausās rakstīta drīzāk jaunības patosā, nevis ilūziju un cerību zudumā. Vienas un tās pašas tēmas dramatisks, straujš, pēc tam – romantiski maigs skanējums mazliet atgādina Čaikovski. Tikai Sibēliusa melodijas, ne mazāk skaistas, ir atturīgākas, viņam nav raksturīga jūtu eksaltācija. Tēmas veido intonatīvas arkas starp skaņdarba daļām. Jau Pirmajā Sibēliuss apliecina sevi kā dramaturģijas, formas un melodisma meistaru.

Mazliet par simfonijas vēsturisko fonu. Sibēliusa ambīcija ir nokļūt Eiropas apritē. Pirmā simfonija ir apzināta virzība uz abstrakciju, absolūto mūziku, kas būtu saprotama starp Rietumeiropā atzītajiem stilistiskajiem virzieniem. Tā ir neprogrammatiska, bet ar skaidri nolasāmiem etniskiem un politiskiem līmeņiem, kas rezonē ar Somijas klausītājiem. Vēlāk Eiropā tos identificēs kā Sibēliusa stilu."

Orests SILABRIEDIS

ANTONS ĻAHOVSKIS ieguvis godalgas daudzos starptautiskos klavierspēles konkursos: Emanuela Dirlē Starptautiskajā konkursā (Antverpene, 1996), Starptautiskajā Jauno izpildītājmākslinieku konkursā (Ņujorka, 1999), festivālā "2000. gada virtuozi" (Sanktpēterburga, 1999), Žaka Semjuela Starpkoledžu pianistu konkursā (Londona, 2001), 4. Starptautiskajā Prokofjeva konkursā (Sanktpēterburga, 2001), kā arī saņēmis *Grand Prix* un LNSO simpātiju balvu Jāzepa Vītola V starptautiskajā pianistu konkursā 2008. gadā. Antons ieguvis daudzas prestižas stipendijas, tostarp no *Tillett Trust*, *Myra Hess Trust* un *Leverhulme Trust*.

Starptautiskos pianistu konkursos Antons piedalās arī kā žūrijas dalībnieks, te kā piemērs nosaucams Starptautiskais mūzikas konkurss "Jūrmala 2016" un 62. Ferručo Buzoni starptautiskais pianistu konkurss Bolcāno 2018 (Itālija).

2020. gada augustā BBC Radio 3 pārraidīja Antona uzstāšanos ar Lista Otro klavierkoncertu.

Eiropas Klavierspēles skolotāju asociācija regulāri aicina Antonu lasīt lekcijas par klavierspēles priekšnesumiem un vadīt meistarklases.

Pianists daudz koncertējis Eiropā un Amerikā, viņa repertuārā ir plašs Mocarta, Bēthovena, Lista, Čaikovska, Prokofjeva un Rahmaņinova klavierkoncertu klāsts. Viņš uzstājies kā solists ar daudziem orķestriem, toskait ar Sanktpēterburgas filharmonijas orķestri, Pētera Čaikovska Lielo simfonisko orķestri, Latvijas Nacionālo simfonisko orķestri, Latvijas Nacionālās operas orķestri, Liepājas Simfonisko orķestri, Baltkrievijas filharmonijas orķestri, Sanktpēterburgas Akadēmisko filharmonisko orķestri, Sanktpēterburgas Valsts simfonisko orķestri "Klasika", Marijas teātra jauniešu filharmonisko orķestri un Sanktpēterburgas Radio un televīzijas orķestri.

Antons uzstājies ar tādiem diriģentiem kā Vladimirs Fedosejevs, Aleksandrs Dmitrijevs, Ūla Rudners, Rosens Milanovs, Nikolajs Aleksejevs, Aleksandrs Aņisimovs, Dmitrijs Ļiss, Andris Poga, Modests Pitrens, Imants Resnis, Aleksandrs Kantorovs, Pāvels Bubelņikovs, Pjotrs Gribanovs, Aleksejs Ludevigs, Ravils Martinovs, Sabrije Bekirovs, Aļģirds Paulavičs, Staņislavs Gorkovenko, Vladimirs Railovs, Atvars Lakstīgala, Entonijs Vīdens un Pīters Stārks.

2021. gada jūnijā somu diriģents **TARMO PELTOKOSKI** izpelnījās atzinību, Vācijā debitējot ar Brēmenes Vācu kamerfilharmoniju. Solista meistarība, zinātkāre un kaismīgā iedziļināšanās detaļās par katru orķestra dalībnieku radīja lielisku augsni viņa debijai, padarot koncertus par īstiem veiksmes stāstiem, kam sekoja daudzi uzaicinājumi uzstāties atkārtoti.

2021./2022. gada sezonā 21 gadu vecais diriģents pirmo reizi ieņems vietu uz Berlīnes skatuves ar Berlīnes Komiskās operas orķestri, Frankfurtes Radio simfonisko orķestri, kā arī piedalīsies Šveices festivālā *Septembre Musical Montreux-Vevey* kopā ar Bāzeles kamerorķestri un Solu Gabetu. Turklāt Tarmo Peltokoski savā pieredzē pirmo reizi diriģēs visu "Nībelunga gredzena" ciklu festivālā *Eurajoki Bel Canto* Somijā. Nākamajās sezonās diriģenta ievērojamākās debijas gaidāmas Reingavas mūzikas festivālā, Šlēsvigas-Holšteinas mūzikas festivālā, Ķelnes filharmonijā un Elbas filharmonijā Hamburgā. Pagājušajā sezonā nozīmīgas bija uzstāšanās ar Somijas Radio simfonisko orķestri, Helsinku filharmonisko orķestri, *Tapiola Sinfonietta*, Lahti Simfonisko orķestri un Somijas Nacionālās operas orķestri.

Tarmo Peltokoski uzsāka mācības 14 gadu vecumā ar emeritēto profesoru Jormu Panulu. Šobrīd studijas turpina ar Sakari Oramo Sibēliusa akadēmijā; diriģentu skolojuši arī Hannu Lintu un Juka Peka Saraste.

Līdztekus būdams atzīts pianists, Tarmo Peltokoski pilnveido klavierspēles prasmes Sibēliusa akadēmijā ar Anti Hoti. Nozīmīga pedagoģiskā ietekme bijusi arī Mati Raekallio, Anti Sīralam, Henri Sīgfridsonam un Konstantīnam Bogino.

Pateicoties virtuozajai klavierspēlei, Tarmo Peltokoski saņēmis apbalvojumus vairākos konkursos. Kā solists uzstājies ar visiem zināmākajiem Somijas orķestriem, tostarp Somijas Radio simfonisko orķestri, Helsinku un Tamperes filharmoniskajiem orķestriem un Oulu Simfonisko orķestri. Sniedzis solokoncertus un uzstājies ar kamermūziku Turku un Mikeli festivālos.

2018. gadā fonds *Pro Musica* piešķīra Tarmo Peltokoski gada jaunā mūziķa balvu.

Līdztekus diriģēšanas un klavierspēles studijām Tarmo apguvis arī kompozīciju un aranžiju, īpaši iemīļojis muzikālo komēdiju un improvizāciju.

ANTON LYAKHOVSKY has won many prizes at international piano competitions, including the Emmanuel Durlet International Competition (Antwerp, Belgium, 1996), the Young Concert Artist International Audition (New York, 1999), the "Virtuosi of the year 2000" Festival (St. Petersburg, 1999), the Jaques Samuel Intercollegiate Piano Competition (London, 2001), the 4th International Prokofiev Competition (St. Petersburg, 2001). In 2008 he won a Grand Prix at the 5th Jazeps Vitols International Piano Competition (Riga, Latvia) and a special prize as favourite pianist of the Latvian National Symphony Orchestra. He has won many prestigious scholarships including the Tillet Trust, Myra Hess Trust, and Leverhulme Trust.

Anton is regularly invited to be a member of the Jury for International Piano Competitions. Past events include the International Piano Competition in Jurmala, Latvia in April 2016, and the 62nd Ferruccio Busoni International Piano Competition in Bolzano, Italy in August 2018.

In August 2020 Anton's performance of Liszt Second Piano Concerto was broadcast on BBC Radio 3.

The European Piano Teachers Association regularly invites Anton to read lectures on piano performance and to lead masterclasses.

He has performed extensively across Europe and America and has a number of Piano Concertos in his repertoire including those by Mozart, Beethoven, Liszt, Tchaikovsky, Prokofiev and Rachmaninoff. He has appeared as a soloist with several orchestras, including the St. Petersburg Philharmonic Orchestra, Tchaikovsky Symphony Orchestra, Latvian National Symphony Orchestra, Latvian National Opera Orchestra, Liepaja Symphony Orchestra, Belarussian Philharmonic Orchestra, Academic Symphony Orchestra of St. Petersburg, St. Petersburg State Symphony Orchestra "Klassika", Mariinsky Young Philharmonic Orchestra, St. Petersburg Radio and Television Orchestra and many others.

Anton has performed together with such world-famous conductors as Vladimir Fedoseev, Alexander Dmitriev, Ola Rudner, Rossen Milanov, Nikolaj Alexeev, Alexander Anissimov, Dmitry Liss, Andris Poga, Modestas Pitrenas, Imants Resnis, Alexander Kantorov, Pavel Bubelnikov, Peter Gribanov, Aleksei Ludevig, Ravil Martynov, Sabrie Bekerova, Algirdas Paulavichus, Stanislav Gorkovenko, Vladimir Rylov, Atvars Lakstigala, Anthony Weeden and Peter Stark.

In June 2021, Finnish conductor **TARMO PELTOKOSKI** was fortunate to make his acclaimed German debut with The Deutsche Kammerphilharmonie Bremen. The soloist mastery, curiosity and passion for detail of every one of the orchestra's members created the perfect circumstances for this debut, making the concerts a resounding success which led to a series of immediate reinvitations.

In the 21/22 season, the 21-year-old conductor will make his Berlin debut with the orchestra of the Komische Oper, the hr Symphony Orchestra and at the Festival Septembre Musical Montreux-Vevey with the Kammerorchester Basel with Sol Gabetta. Peltokoski will also conduct his first complete Ring Cycle at the Eurajoki Bel Canto Festival. In the next seasons he will make major conducting debuts at the Rheingau Musik Festival, Schleswig-Holstein Musik Festival, the Kölner Philharmonie and the Elbphilharmonie Hamburg. Last season he debuted with the Finnish Radio Symphony Orchestra, Helsinki Philharmonic, Tapiola Sinfonietta, Sinfonia Lahti and the orchestra of the Finnish National Opera.

Peltokoski began his studies with professor emeritus Jorma Panula at the age of 14. Currently studying with Sakari Oramo at the Sibelius Academy, Peltokoski has also been taught by Hannu Lintu and Jukka-Pekka Saraste.

Also an acclaimed pianist, Peltokoski studies piano at the Sibelius Academy with Antti Hotti. Other important teaching influences include Matti Raekallio, Antti Siirala, Henri Sigfridsson and Konstantin Bogino.

His piano playing has been awarded distinctions at numerous competitions. He has appeared as a soloist with all major Finnish orchestras including the Finnish Radio Symphony, the Helsinki and Tampere Philharmonic, and Oulu Symphony. He has performed recitals and chamber music at the Turku and Mikkeli festivals.

In 2018, Peltokoski was named Young Musician of the Year by the Pro Musica Foundation.

In addition to his conducting and piano studies, he has also studied composing and arranging, and especially enjoys music comedy and improvisation.

LNSO ŠOVAKAR | LNSO TONIGHT

Pirmās vijoles | I violins

Georgs Sarkisjans, Sandis Šteinbergs, Aleksejs Bahirs, Darja Smirnova, Nellija Sarkisjana, Ilze Kirsanova, Inese Štrāle, Aija Frišenfelde, Vizma Laura Agloniete, Indulis Cintiņš, Margarita Ogibalova, Andrejs Jegorovs, Anna Janovska, Lāsma Vītola

Otrās vijoles | II violins

Alise Ozoliņa, Arvīds Zvagulis, Ilze Pence, Daina Birzniece, Beāte Račko, Tatjana Ostrovska, Liene Briede, Anete Liberte, Arīna Bardova, Undīne Cercina, Lelde Žaržecka, Agnese Stalidzāne

Alti | Violas

Arigo Štrāls, Ināra Brīnuma, Pēteris Trasuns, Liene Martinsone, Katrīna Krašauska-Krauze, Inga Ozoliņa, Einārs Roževics, Lauma Visendorfa, Jevgenija Gorbunova, Ingars Ģirnis

Čelli | Cellos

Diana Ozoliņa, Ieva Upatniece, Dace Zālīte-Zilberte, Lolita Lilje, Mareta Prikule, Zane Guļāne, Ainārs Paukšēns, Nadežda Jeraševa

Kontrabasi | Double basses

Oskars Bokanovs, Viktors Veļičko, Kristaps Pētersons, Dzintars Sabļins, Ivars Ozols, Jurģis Klotiņš

Flautas | Flutes

Tommāso Pratola, Anete Toča, Evelīna Lašketa

Obojas | Oboes

Mārtiņš Dovmanis, Dainis Cimermanis, Jana Zeļenska

Klarnetes | Clarinets

Mārtiņš Circenis, Anna Gāgane

Fagoti | Bassoons

Normunds Zvejnieks, Reinis Burkins

Mežragi | Horns

Artūrs Šults, Māris Evelons, Kalvis Etkins, Daniels Sabanskis

Trompetes | Trumpets

Jenss Emils Holms, Armands Zaubergs, Edgars Bārzdiņš

Tromboni | Trombones

Kaspars Majors, Arturs Bērziņš, Lauris Zvejnieks

Tuba | Tuba

Raivis Māgurs

Sitaminstrumenti | Percussion

Edgars Saksons, Edvards Paulis Muzikants, Mikus Bāliņš

Arfa | Harp

Ieva Šablovska